

UDHËZUES për
të mbrojtur PUNËTORËT
e SEKSIT NGA DHUNA

mund 2017, Shkup

UDHËZUES për të mbrojtur PUNËTORËT e SEKSIT NGA DHUNA

Botues:

Shoqata për Emancipim, Solidaritet
dhe Barazi të Grave - ESB

Rr. Maksim Gorki Nr. 20-1-4, Shkup

T. 02 3298 295; 3298 296

F. 02 3211 453

www.esem.org.mk

Studimi është financiarisht i mbështetur nga:

Për Udhëzuesin...

Udhëzuesi për mbrotje të punëtorëve të seksit nga dhuna është pjesë e një serie të udhëzuesëve të dizajnuar për gratë viktime të dhunës, të përgatitur në kuadër të Projektit të USAID për mbrotje ligjore të grave. Projekti i USAID për mbrotje ligjore të grave realizohet nga Shoqata për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave- ESB, në bashkëpunim me Porta e Hapur Maqedoni - La Strada dhe Koalicionit “Të drejtat seksuale dhe shëndetësore të komuniteteve të marginalizuara” dhe përfshin tre komponenta kryesore: përmirësimi i gjykatës duke vepruar në rastet e lidhura me dhunën dhe diskriminimin ndaj grave; përmirësimin e kuadrit ligjor që mbrojnë viktimat e dhunës dhe diskriminimit dhe promovimin e punës së organizatave të shoqërisë civile të cilat ofrojnë ndihmë ligjore për gratë viktime të dhunës dhe diskriminimit.

Ende vlerat aktuale patriarkale dhe paragjykimet në lidhje me rolin e gruas në familje dhe në shoqëri është një faktor thelbësor që kontribuon për tolerancë dhe për të minimizuar dhunën me bazë gjinore, si dhe aplikimin e fajit dhe përgjegjësisë për viktimat e dhunës. Për fat të keq shumë prej këtyre pikëpamjeve janë të përfaqësuara edhe të përfaqësuesit e institucioneve, prandaj mungesa e besimit se mbështetja dhe mbrotja e viktimave të dhunës do të sigurohet në mënyrën e duhur, në kohë dhe me cilësi. Gjithashtu viktimat e dhunës nuk janë të informuar sa duhet në lidhje me të drejtat dhe mundësitë e tyre në dispozicion për t'i mbrojtur ato nga dhuna. Për këto arsye kemi ndjerë se në procesin për të ndihmuar dhe mbështetur viktimat e dhunës, informimi e tyre në mënyrë të vazhdueshme dhe inkurajim është tejet i duhur.

Udhëzuesit janë përgatitur në bazë të përvojës të viktimave të dhunës në familje, trafikimit me qenie njerëzore dhe punëtorët e seksit në aspektin e qasjes në institucionet shtetërore dhe mbrojtjes që ju është ofruar.

Ne shpresojmë se Projekti i USAID për mbrojtjen ligjore të grave mes udhëzuesëve të përpiluar do të kontribuojë në rritjen e ndërgjegjësimit të viktimave për mekanizmat ligjore për mbrojtje dhe më tej t'i inkurajon ato që të përdorin këto masa mbrojtëse për të parandaluar dhunën.

Udhëzuesit për të mbrojtur punëtorët e seksit është për punëtorët e seksit që janë viktimë të dhunës, por edhe për ata që janë të ekspozuar ndaj dhunës së mundshme. Udhëzuesi përmban informacion mbi masat që mund të aplikohen për punëtorët e seksit për të mbrojtur veten nga dhuna. Përveç kësaj, Udhëzuesi jep informacion mbi mekanizmat ekzistues për të mbrojtur të drejtat e punëtorëve të seksit në rast të dhunës, diskriminimit dhe shkeljes së të drejtave të tyre.

Ky Udhëzues merr parasysh format e ndryshme në të cilën individët janë të përfshirë në punën e seksit, dhe me atë edhe rreziqet që mund të lindin dhe të bëjnë punëtorët e seksit të pambrojtur ndaj dhunës. Ky Udhëzues ka për qëllim punëtorët e seksit që punojnë brenda, jashtë, në restorante dhe forma të tjera të punës së seksit.

1.

HYRJE

Punëtorët e seksit janë njerëz të rritur të cilët herë pas here ose rregullisht vullnetarisht ofrojnë seks për para apo mallra dhe shërbime të tjera. Prostitucioni është i kriminalizuar historikisht dhe stigmatizuar dhe çon në dëmtime të rënda në jetën dhe shëndetin e punëtorëve të seksit në Maqedoni. Puna e seksit në vend është e rregulluar si vepër penale kundër rendit publik dhe bëhet ndëshkim penal për organizimin, ndërmjetësimin dhe/ose detyrim në punë të seksit. Diskriminimi sistematik ka krijuar pengesa, kështu që një shumë e punëtorëve të seksit nuk janë në gjendje për të hyrë në shëndetësi, shërbime sociale dhe ligjore, dhe kështu u mohohet e drejta për mbrojtje dhe përkrahje. Studimet e fundit tregojnë nivel të lartë të dhunës kundër punëtorëve të seksit dhe përgjigje joadekuate e institucioneve për mbrojtjen e tyre ¹.

Në Maqedoni në mënyrë dominante grate cisgjnorë ² dhe personat transgjnorë ³ merren me punën e seksit, dhe dhuna ndaj punëtorëve të seksit është me bazë gjinore dhe kërkon masa të veçanta për të parandaluar dhe eliminuar atë. Hulumtimi mbi dhunën me bazë gjinore kundër grave në hapësira publike rreth qytetit të Shkupit treguan se punëtorët e seksit janë një grup unik të grave që janë viktime të dhunës dhe urrejtjes ⁴.

¹ HOPS - Opsione për jetë të shëndetshme Shkup. Analiza e qëndrimeve të punëtorëve të seksit në nevojën për të ndryshuar legjislacionin në punën e seksit në Maqedoni, 2015.

² Person Cisgjnor - një person identiteti gjinor i të cilit është në përputhje me gjininë e tij biologjike.

³ Person transgjnor - një person identiteti gjinor i të cilit nuk përputhet me standardet binare të shoqërisë dhe identiteti gjinor të cilëve është gjinia e kundërt biologjike. Këtu përfshihen persona me gjini të pakonformuar, queer gjinore, transeksuale, krosdreserët etj.

⁴ <http://www.reactor.org.mk/CMS/Files/Publications/Documents/scoping%20study%20%20VAW%20public%20spaces%20Skopje.pdf>.

2.

Llojet e dhunës ndaj të cilat janë të ekspozuar punëtorët e seksit

DHUNA FIZIKE. Ekspozimi ndaj forcës fizike potencialisht mund të shkaktojë plagosje apo edhe vdekje. Forca fizike përfshin, por nuk kufizohet në, veprimet e mëposhtme: rrafje, goditje, shkelmim, shtyrje, shuplaka, shkelmime, hudhje, zvarritje, ngulfatjë, djegje të trupit me qëllim, kërcënim me armë, përdorim i armëve (pistoletë/pushkë, thikë ose armë të tjera që mund të shkaktojnë lëndime). Për forma të tjera të dhunës fizike konsiderohen: kafshata, therrje, lëkundje, tërheqje të flokëve dhe kufizim fizik të lëvizjes së punëtorëve të seksit.

DHUNA SEKSUALE. Përdhunimi, përdhunim në grup, ngacmimi seksual, fizik ose kërcënime psikologjike detyrimi për të hyrë në marrëdhënie seksuale kundër vullnetit të punëtorit seksual. Këtu përfshihen dhe efektet e prekjës të padëshiruar të trupit që punëtori i seksit e konsiderohen si degradues dhe poshtërues; depërtimit oral, vaginal ose anale me penis ose objekt tjetër.

DHUNA EMOCIONALE OSE PSIKOLOGJIKE përfshin, por nuk kufizohet në, depozitimin e një punëtori seksual (p.sh. duke thirrur me emër ofendues, lavire, shkëmbor etj.), duke shkaktuar një ndjenjë të inferioritetit; poshtërim dhe poshtërim në prani të të tjerëve; kërcënim për humbje të kujdestarisë mbi fëmijë; mbyllje ose izolim nga të afërmit dhe miqtë; kërcënim për të sulmuar një të afërm apo mik; bërtasje duke përdorur fjalë kërcënuese dhe/ose gjeste; kontrollim i sjelljes dhe lëvizjes të punëtorëve të seksit; pronësim dhe mënyra të tjera që ndikojnë në shëndetin psikologjik e punëtorëve të seksit.

3.

Konteksti në të cilin ndodh dhuna

Ka kontekste, dinamika dhe faktorë të shumta që vënë punëtorët e seksit në rrezik nga dhuna. Dhuna në vend të punës përfshin dhunën nga një ndërmjetës, klient ose punonjës të tjerë të seksit që punojnë pranë ku puna bëhet (hotel, bar, rrugë, etj).

Dhuna nga partneri intim dhe anëtarë familjar. Stigma e punës së seksit çon në atë që partneri apo anëtarët e familjes konsiderojnë se është e lejuar për të ndëshkuar një grua që ka marrëdhënie seksuale me një burrë tjetër. Shpesh punëtori i seksit e ka të vështirë për të lënë marrëdhëniet e dhunshme për shkak të kërcënimeve, frika se do të humbasin kulm apo kujdesin mbi fëmijët.

Dhuna ndaj punëtorëve të seksit nga sulmues në publik është e zakonshme, e që vazhdon për shkak të klimës së mosndëshkimit për sulmuesit e punëtorëve të seksit. Punëtorët e seksit, sidomos ato që punojnë jashtë, janë viktime të vjedhjeve, sjelljes të dhunshme dhe abuzive nga kalimtarët, dhe për shkak të pamjes së tyre, ata janë të fajësuar për shumë probleme sociale, duke përfshirë problemin e infeksioneve me HIV. Ato që punojnë në shtëpi janë të ekspozuar ndaj sjelljeve të dhunshme nga pronarët e tyre.

Dhuna nga shteti manifestohet përmes veprimeve të institucioneve me aktivitete që janë të dhunshëm ndaj punëtorëve të seksit (policë që kanë abuzuar fizikisht dhe verbalisht punëtorët e seksit), ose dështimi apo refuzimi i shërbimeve për mbrojtje për të cilat janë të detyruar të sigurojnë në përputhje me kompetencat ligjore (dështimi i policisë në rastet kur punëtori i seksit raporton dhunë nga klienti).

4.

Masat individuale
për mbrojtje⁵

- Besoni instinktit tuaj. Nëse ndjeheni të shqetësuar në lidhje me dikë (klient të mundshëm), ka sigurisht arsye të mirë për ate.
- Gjithmonë informoni dikë, kur shkoni në punë dhe kur se kur t'ju presin që të ktheheni.
- Gjithmonë mbani një bilbil me vehte. Mbani ate në afërsi ose në vend ku ju mund ta gjeni lehtësisht dhe ta përdorni ate.
- Nëse keni një telefon celular, mbaje me veten. Para se të dilni nga shtëpia, sigurohuni që telefoni ka bateri dhe kredi të mjaftueshme. Mund ta vendosni numrin e urgjencës (të policisë ose një mik të ngushtë) dhe të bëni thirrje më prekjen e një butoni në telefon.
- Është mirë që të keni me vete një stilolaps dhe fletë në të cilën ju mund të regjistroni informacion të rëndësishëm në lidhje me ngjarjen e dhunshme, detyrimin, numrin i targave dhe informacione të tjera të dobishme për zbulimin e përdhunuesëve.
- Shmangni punë në vende të izoluar, ku askush nuk mund të dëgjon në qoftë se keni nevojë për ndihmë.
- Ju duhet të keni përcaktuar cilat shërbime do t'u jepni klientëve dhe me çfarë çmimi para se të hyni në negociata me klientin.
- Së pari dëgjojeni klientin të cilat shërbime I kërkon para se të bini dakord për të punuar.
- Nëse nuk arrini një marrëveshje me klientin, refuzojeni.
- Kujdes rreth automjetit të konsumatorit. Mos hyni në automjet në qoftë se ka më shumë njerëz në të.

⁵ Masat individuale të mbrojtjes janë të identifikuara nga ana e punëtorëve të seksit eë punojnë në lokacione të ndryshme në më shumë qytete në Maqedoni. HOPS. Bashkë më të fortë, 2011.

- Kur flet me një klient, gjithmonë merr qëdrimin se ke vetëbesim të fortë dhe se ke kontroll mbi situatën.
- Përdorimi i alkoolit dhe drogës mund të zvogëlojë aftësinë tuaj për të vërejtur në mënyrë të qartë, me vetëdije dhe shpejtë. Shmangni punës kur jeni në ndikim të alkoolit ose drogës.
- Gjithmonë planifiko mënyrën e daljes ose largimit nga vendi ku punon. Fokusohu në sjelljen e klientit që të jesh në gjendje të reagosh shpejt.
- Nëse ju e sulmuar, qëndro e qetë aq sa që mundesh dhe menjëherë drejtohu në zonën e trafikut, ku mund të marrish ndihmë.
- Nëse je duke negociuar me klientët në telefon, sigurohu që klientët me të cilët je pajtuar për herë të parë të takoheni në një vend publik.
- Kur negocioni me klientë në telefon, mo u përgjigjini thirrjeve nga numra të fshehur.
- Nëse punoni në një hotel, para se të rënit dakord për shërbimin, kërko nga klienti që të lë të dhënat në recepcion.
- Kur ju keni një klient të panjohur, merr kohë për të folur pak më shumë për ta njohur më mirë dhe për të vlerësuar nëse mund t'ju dëmtojë.
- Mos supozoni se dikush është i mirë vetëm për shkak se duket dinjitoz.
- Mos pranoni punën nëse klienti është në ndikim të alkoolit ose drogës.
- Kur punoni në shtëpi, sigurohuni që në hapësirë nuk ka gjëra që mund të përdoren si një armë kundër teje (stolitë, shalle, objekte të mprehta, etj).
- Vizito klasat për vetëmbrojtje për të mësuar si për të shmangur dhunës dhe se si për të mbrojtur veten nëse dikush ju sulmon.

Punëtorët e seksit transeksualë duhet të jenë të kujdesshëm me klientët për shkak të statusit të tyre, veçanërisht në qoftë se nuk kanë operacioni në organet gjenitale. Është e nevojshme për të vlerësuar me kujdes nëse do t'i tregojnë klientit për organet gjenitale të (pa)operuara. Punëtorët transgjinjor të seksit prej burrë në grua janë shpesh viktimë të dhunës nga konsumatorët për shkak të mosdeklarimit të statusit të tyre, që mund të ngatërrojë klientin në lidhje me seksualitetin e tij. Gjasat e këtij lloji të dhunës ndaj punonjësve transgjinjorë të seksit është më e lartë në një mjedis ku sundon homofobia dhe transfobia.

Për të ulur rrezikun e dhunës, punëtorët e seksit transeksualë mund të kufizojnë llojin e shërbimeve të ofruara për të mbrojtur zbulimin e organeve gjenitale dhe të statusit të tyre.

5.

Mekanizmat e mbrojtjes ligjore

Dhuna ndaj punëtorëve të seksit është një krim. Çdo akt i dhunës duhet të jetë i dënueshëm me urdhër të gjykatës. Varësisht nga lloji dhe konteksti i dhunës, viktimë mund të kërkojë mbrojtje në procedurën penale.

Qëllimi i procedurës penale është për të ndëshkuar sjelljen e dhunshme dhe për të parandaluar abuzuesin që në të ardhme të kryer dhunë, por edhe për të ndikuar njerëzit e tjerë për të mos kryer dhunë, sepse ata do të ndëshkohen sipas ligjit.

Ç'duhet bërë në rast të dhunës?

Nëse ju jeni një viktimë e dhunës fizike, verbale apo seksuale, mund të raportoni atë në stacionin më të afërt policor.

Nëse policia nuk pranon të josh rastin tuaj, ju mund të paraqitni një ankesë penale te prokurori publik ose në gjykatë.

Në rastet e dhunës në familje (dhunë nga një partner ose anëtar të familjes), ju mund të merrni mbrojtje gjyqësore në procedurën penale për veprat që dënohen më rëndë, nëse janë kryer në kontekstin e dhunës në familje. Ju gjithashtu mund të merrni mbrojtje në procedurat civile në të cilën do të kërkojë që kundërvajtësit t'i vendosen masa të përkohshme të mbrojtjes. Me masat e mbrojtjes mund të marriah ndihmë të shpejtë dhe mbrojtje.

Nëse ju jeni një viktimë e shkeljes të të drejtave nga një polic, përsëri dhuna raportohet në stacionin policor. Nëse ballafaqohesh me rezistencë nga kolegët, faktikisht nëse policët refuzojnë për të marrë paraqitjen, atëherë ju mund të paraqesni padi penale te prokurori publik ose në gjykatë.

Në rast të mosreagimit të një zyrtari policor, përkaj mbrojtjes gjyqësore, mund të kërkojë që të dënohet nga Departamenti i kontrollit të brendshëm dhe të standarteve policore në Ministrinë e Punëve të Brendshme.

Kur raporton dhunë, përpigu për t'u kujtuar dhe për të dhënë sa më shumë informacione të detajuara në lidhje me kohën, vendin, mënyrës që ke qenë e sulmuar, dhe për detajet e sulmuesit.

Gjithmonë përpigu për të dhënë informatat e mëposhtme për sulmuesin:

- Ngjyra dhe gjatësia e flokëve;
- Konstitucioni, lartësi, moshë;
- Ngjyra e syve;
- Zbukurime dhe pajisje të tjera të veçanta që ka mbajtur (zinxhir, vathë, etj);
- Tiparet specifike (tattoo, mbresë, mjekër, mustaqe);
- Aromë trupore;
- Veshje dhe këpucat (ngjyra, markë, materiale, etj);
- Theksimi i të folurit, shprehjeve të veçanta që ai përdor;

- Automjeti, nëse ka;
- Nëse në mjedisin ku ka ndodh sulmi ka video survejim dhe Informacione të tjera që mund të ndihmojnë policinë në gjetjen dhe identifikimin e kundërvajtësit.

Nëse ju jeni një viktimë e sulmit:

Menjëherë kërkoni ndihmë mjekësore për të dhënat e shkeljeve.

Në qoftë se nuk ka dëme të dukshme mund të merren mostrat nga trupi juaj për zbulim të ADN materialit nga sulmuesi.

Në rastin e përdhunimit duhet të kërkoni ekzaminim gjinekologjik, menjëherë pas ngjarjes.

5.1

Si zhvillohen procedurat penale

Nëse ju jeni një viktimë e një krimit më të lehtë (lëndime trupore, rrezikim të sigurisë, përforcim dhe të tjera), pas paraqitjes në polici duhet të fillosh një ndjekje private në gjykatë.

Nëse ju jeni një viktimë e krimit të rëndë (përdhunim, lëndime të rënda trupore, dhunë, etj), pas raportimit të incidentit në polici, ata menjëherë informojnë prokurorin publik. Pas pranimit të ankesës, prokurori publik ka tre muaj në të cilat do të vendosë nëse ka për të ndjekur penalisht shkelësin. Nëse prokurori publik në këtë periudhë nuk vendos në lidhje me ankesën, ka obligim që menjëherë t'ju njoftojë me shkrim.

Prokurori publik mund të refuzojë ankesën në rast se krimi i raportuar nuk ndiqet sipas detyrës zyrtare, është i vjetëruar ose ekzistojnë rrethana të tjera që përjashtojnë përgjegjësinë penale.

Kur prokurori ka prova të mjaftueshme për vazhdimin e procedimit, ai paraqet një padi në gjykatën kompetente.

Pas marrjes së Aktit nga prokurori, gjykatësi është i obliguar që në afat prej 30 ditësh të caktojë një seancë kryesore.

Gjykatësi do të ju ftojë për të marrë pjesë në seancën kryesore.

Përgatituni për të dëshmuar në gjyq dhe të kërkonti kompensim nga shkelësi i lëndimeve për lëndimet dhe frikën e ndëshkuar si the për turpin e dhunës.

Seanca kryesore është publike. Për të mbrojtur privatësinë ose sigurinë tuaj, mund të kërkonti nga gjykata që ta përjashtojë publikun gjatë gjykimit, ose deri sa të dëshmoni.

Pas paraqitjes së provave, gjykata merr aktgjykim që mund të përcaktojë një shumë si kompensim për dëmtimin nga dhuna ndaj jush.

6.

Kontaktet nga organizatat dhe institucionet për të mbrojtur të drejtat e punëtorëve të seksit

POLICIA 192

NDIHMA E PARË 194

Linja SOS për viktimat e dhunës në familje !

070 141 700; 075 141 700; 077 141 700

Shoqata HOPS Opsione për jetë të shëndetshme Shkup
Rr. "Hristo Smirnenski" nr. 48-1 / 6, 1000 Shkup
02/2630 499

Koalicionit të drejtat seksuale dhe shëndetësore të bashkësive të marginalizuara
Bulevardi "Kliment Ohridski" nr. 66-1 / 3, 1000 Shkup
02/3214 269

**Në përgatitjen e udhëzuesit morri pjesë:
Koalicioni të drejtat seksuale dhe shëndetësore
të bashkësive të marginalizuara.**

Shoqata për Emancipim,
Solidaritet dhe Barazi të Grave
www.esem.org.mk

SEB